

2021-02-18
Fi2021/00762**Finansdepartementet**Statskontoret
Torsgatan 11
101 27 Stockholm

Uppdrag att kartlägga och analysera administrativa kostnader för kommuner och regioner

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att analysera och göra en övergripande kartläggning av de administrativa kostnader som följer av olika typer av statlig styrning som riksdagen, regeringen och de statliga myndigheterna utövar inom olika kommunala verksamhetsområden. Statskontoret ska identifiera områden eller processer där de administrativa kraven är särskilt omfattande och innebär en hantering som är bristfälligt samordnad eller utformad, inte digitaliserad, eller där kostnaderna för administrationen på annat sätt är höga.

Statskontoret ska bedöma vilka områden och processer som regeringen bör prioritera i arbetet med att minska de administrativa kostnader som uppstår till följd av statens styrning av kommuner och regioner, samt föreslå åtgärder som staten kan vidta i sin styrning för att minska dessa kostnader. Myndigheten ska också bedöma de effektiviseringsvinster som kan uppstå av sådana åtgärder.

Statskontoret ska även föreslå lämpliga åtgärder som staten kan vidta för att underlätta för kommuner och regioner att hantera riktade statsbidrag.

Statskontoret ska senast den 30 oktober 2021 lämna en lägesuppdatering och senast den 31 maj 2022 slutredovisa uppdraget till regeringen (Finansdepartementet).

Bakgrund

Kommuner och regioner har stora utmaningar att hantera gällande t.ex. finansiering, kostnader och kompetensförsörjning, bl.a. till följd av den demografiska utvecklingen, urbaniseringen och en växande personal- och kompetensbrist. För att hantera utmaningarna, och samtidigt erbjuda en välfärd av god kvalitet, krävs att kommuner, regioner och staten tar ett gemensamt ansvar. Kommuner och regioner behöver fortsätta effektivisera och utveckla sin verksamhet, samtidigt som staten måste ge goda förutsättningar för detta.

Regeringens välfärdskommission har i uppdrag att systematiskt identifiera konkreta åtgärder som kan stärka kommuners och regioners förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden. Åtgärderna ska bidra till att offentliga resurser kan frigöras eller omprioriteras, samtidigt som välfärdens kvalitet och rättssäkerheten för befolkningen värnas. Enligt kommissionen är ett sätt att förbättra förutsättningarna för kommuner och regioner att säkerställa att de administrativa kostnader som följer av statens styrning är så låga som möjligt. Det finns därför behov av en övergripande kartläggning av vilka administrativa kostnader som regelgivning och annan statlig styrning medför för kommuner och regioner.

Staten behöver kunskap om de kommunala verksamheternas utveckling för att kunna identifiera, prioritera och genomföra olika insatser utifrån nationella mål och ambitioner. Detta medför statliga krav på uppgiftslämnande från kommuner och regioner. En förutsättning är att det finns tillgång till relevanta data och att det finns ett strategiskt, samordnat och enhetligt statligt arbetssätt. Hur inhämtandet av uppgifter sker varierar mellan olika sektorer och bestäms oftast av ansvarig statlig myndighet. Statens styrning ger ofta upphov till administration genom att krav ställs på t.ex. särskilda typer av processer eller viss typ av dokumentation. Även ansökan, rekvirering och uppföljning av riktade statsbidrag medför administration för kommuner och regioner.

Staten har ett övergripande ansvar för hela den offentliga sektorns funktionssätt och effektivitet. Staten bör ha ett helhetsperspektiv i styrningen, så att den sammantagna administrationen är hanterbar genom att t.ex. uppgiftslämnande sker på ett effektivt sätt.

Statskontoret har vid flera tillfällen framhållit att den statliga styrningen av kommuner och regioner successivt har ökat i både omfattning och detaljeringsgrad, samt att detta har medfört betungande administration för kommuner och regioner (se t.ex. Statskontoret 2016:24 och 2019:2). Tillitsdelegationen framhåller i sitt betänkande Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn (SOU 2018:47) att administrationen generellt har ökat inom skolan, hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen. Den ökade administrationen beror enligt utredningen på dels en ineffektiv datainsamling med många manuella moment, där informationsöverföring mellan system inte fungerar, dels ökad dokumentation mer direkt relaterad till patienter, brukare och elever. Denna bild bekräftas av utredningar på hälso- och sjukvårdsområdet samt utbildningsområdet, som framhåller behovet av ökad samordning och att staten bör verka för minskad överdokumentation och standarder för dokumentation och uppgiftslämnande i digitala system (se t.ex. SOU 2016:2 och SOU 2018:17).

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har framhållit att omständliga ansöknings- och redovisningsförfaranden för riktade statsbidrag kräver stora administrativa resurser (se bl.a. Fi 2016/01642). Även Tillitsdelegationen konstaterar i det ovan nämnda betänkandet att processen att söka och åiterrapportera användningen av riktade statsbidrag generellt sett är ineffektiv, vilket gör att kommuner och regioner ofta får bygga upp temporära administrativa strukturer och anställa personal för att hantera bidragen. Statskontoret har vidare i ett antal rapporter konstaterat att den administrativt betungande hanteringen av riktade statsbidrag kan vara särskilt problematisk för små kommuner med begränsade resurser, vilket kan leda till att de avstår från att söka vissa bidrag som de kan vara berättigade till. Mindre kommuner kan även sakna resurser att överblicka vilka statsbidrag som finns att söka.

Närmare om uppdraget

Statskontoret ska särskilt analysera hur befolkningsmässigt små kommuner påverkas av den administration som följer av statlig styrning. Myndigheten ska även undersöka hur administrativa kostnader för privata aktörer inom kommunalt finansierad verksamhet påverkas av statens styrning.

Uppdraget omfattar kostnader som uppstår både direkt i kommuners och regioners verksamheter och indirekt i deras centrala organisation. Sådana

kostnader kan exempelvis uppstå till följd av krav på inlämnande av statistiska uppgifter och dokumentation i samband med tillsyn, granskning och uppföljning av verksamheter samt administration till följd av riktade statsbidrag.

Statskontoret ska inte värdera nyttan av de uppgifter som kommuner och regioner ska genomföra. Däremot ska myndigheten överväga möjligheterna till effektivisering av den administrativa hantering som följer av olika krav.

Statskontoret ska särskilt undersöka möjligheterna att genom den statliga styrningen förenkla hanteringen av riktade statsbidrag i kommuner och regioner, samt vid behov föreslå lämpliga åtgärder. Statskontoret bör t.ex. undersöka möjligheterna att samordna hanteringen inom och mellan olika verksamhetsområden samt möjligheterna att förenkla hanteringen av uppgifter som lämnas i samband med ansökan och uppföljning av riktade statsbidrag, i de fall det förekommer. Statskontoret ska bedöma om det finns behov av att tillhandahålla information om relevanta riktade statsbidrag samlad, i syfte att underlätta för kommuner och regioner att få en överblick över tillgängliga bidrag. Statskontoret ska även överväga om det finns anledning att samordna ansökningstillfällen under ett år för de riktade statsbidrag som kräver ansökan, t.ex. kvartalsvis, i syfte att minska antalet ansökningstillfällen.

Statskontoret ska inte lämna förslag som innebär förändringar av statsbidragen i sak, t.ex. ändrad inriktning eller avveckling av bidrag, utan enbart lämna förslag som omfattar den praktiska hanteringen av statsbidragen, i de delar hanteringen följer av statliga krav.

Statskontoret ska vid utformningen av sina förslag beakta möjligheterna för kommuner och regioner att nyttja digitala verktyg och plattformar och ta hänsyn till pågående arbete på digitaliseringsområdet.

Statskontoret ska vid sina bedömningar beakta att likvärdiga villkor ska gälla för offentliga och privata huvudmän.

Statskontoret ska möjliggöra för kommuner och regioner att inkomma med uppgifter om sådana områden och processer där de upplever att den administrativa hanteringen, till följd av statlig styrning, är särskilt omfattande eller betungande samt att inkomma med förslag på effektiviseringsåtgärder.

Statskontoret ska, vid inhämtandet av uppgifter från kommuner och regioner, uppmuntra till att verksamhetsnära personal i kommuner och regioner involveras i samband med att de lämnar synpunkter till myndigheten.

Statskontoret ska även inhämta synpunkter från berörda statliga myndigheter och utredningar, SKR och Rådet för främjande av kommunala analyser. Statskontoret ska även beakta pågående arbete hos statliga myndigheter som avser förenkling av kommuner och regioners administration.

På regeringens vägnar

Lena Micko

Torkel Winbladh

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/SIM och SSK

Socialdepartementet/ FS, SAM, SF och SOF

Finansdepartementet/BA, BB, ESA, SFÖ och SPN

Utbildningsdepartementet/GV och S

Miljödepartementet/KL och ME

Näringsdepartementet/RTL

Kulturdepartementet/KO

Arbetsmarknadsdepartementet/A, IAS och JÄM

Infrastrukturdepartementet/ESD, E, TP och US

Förvaltningsavdelningen/FCK

Rådet för kommunala analyser

Sveriges Kommuner och Regioner